

KÁLVINISTA VILÁG.

REFORMÁTUS EGYHÁZTÁRSADALMI FOLYÓIRAT

Reformáció.

(Folytatás.)

Ezek után — azt hiszem — beláthatjuk, hogy számunkra az életnek, a megtartásnak csak egyetlen útja lehetséges: *egyházi keresztyénség az egyháztagok evangélizálása, Krisztushoz vezetése, benne való állandó növekedése által.* Tudom, hogy ezt a tételt sokan ma már nem írják alá. Hiszen úgy látszik, mintha a történeti fejlődés és a mindennapi tapasztalat is már megcáfolnák ennek igazságát. A protestantizmus útja látszólag a fokozatos differenciálódás, olyan, mint a homoksivatagba elvesző folyó, amelyik utoljára csak vékony ereket, forrásokat, oázisokat tud létrehozni az egyesülés minden kilátása nélkül. Sőt komoly, kiváló protestáns tudósok (Kuyper) ebben Isten akaratát látják, ami ellen tenni nem is szükséges, nem is lehet. Mások ismét arra a fájdalmas tényre hivatkoznak, hogy a modern ember, különösen a munka és intellektuel osztály ma már teljesen közömbös, ha nem éppen ellenséges az egyházi étellel szemben és nem is lehet remélni ezeknek a visszahódítását az egyház számára.

Ha azonban ezeket a tényeket a történet fényénél vizsgáljuk, belátjuk, hogy mindeniknek az oka abban keresendő, hogy a protestantizmus átmenetileg megfeledkezett a reformációban számára kitűzött feladatokról. Anglia protestánsai a r. katholicizmussal való barátság és politikai érdek szempontjaiért feláldozták a *következetes reformációt* s ezért utat nyitnak a legönkényesebb és legnagyobb számú szakadásoknak. A reformáció egyháza Angliában és Amerikában sokszor önmagát emészti s az evangélium drága erőit sokszor

felekezeti harcokban pazarolja el. Ezt ezeknek az egyházaknak a legjobbjai ma már belátják s különböző világmozgalmak által akarnak a szétszakadottságon segíteni. Ami pedig a mai társadalom egy részének eleyháziatlanodását jelenti, annak okait szintén megmutatja a múlt. Mikor a XVIII. sz. beli felvilágosodás kikezdte a ker. hit és életfelfogás alapjait, a reformáció egyháza a támadás miatti meglepetésében hátrálni kezdett. Egymás után adta fel szilárd pozícióit: az Ige örök, isteni tekintélyét, az Isten félelmes, szent valóságában való hitet, az emberi nyomorúság elvitathatatlan tényét, a váltság evangéliumi tanát, az egyházi közösség szent és isteni eredetét. Csak most kezdünk tudatára ébredni annak, hogy van hívő és hitetlen tudomány, van keresztyén és vallástalan erkölcsstan, van tiszta és profán művészet. Hogy várjuk már most műveltebbjeinktől azt, hogy ők kitartsanak egyházunk mellett, amikor még mi magunk is csak most kezdjük meglátni ennek az új világnak a körvonalait, ahol mindent Isten Lelkének fénye ragyog be s ahol minden végeredményében Őt dicsőíti?

És hasonlóképp kidolgozatlan a reformáció egyházának társadalmi programja is. Elkezdve azoktól, akik még most is hirdetik, hogy a keresztyénségnek a jelenlegi szociális válsághoz semmi köze, egészen azokig, akik beledobják magukat a legszélsőségesebb forradalmi mozgalmakba, a felfogásoknak és törekvéseknek milyen zürzavara uralkodik ezen a téren egyházunkban? A protestantizmus elnézte, hogy a modern nagyipar és pénzgazdaság pusztá eszközzé degradálja a halhatatlan lelkű embert, elnézi, hogy ennek érdekeiért áldozatul essék sokaknak existenciája, áldott fejlődése, testi és lelki jólléte, elnézi, hogy a sok visszaélés megszüntetésére irányuló törekvést egy hitetlen társadalmi mozgalom sajátítsa ki és nincs egyéb szava ebben a kérdésben, mint a konzervatív kritika. Ne csodálkozzunk hát akkor, ha a társadalom egyik osztályának hite megrendül Istenben és az egyházban, ne csodálkozzunk azon, ha kétségbe vonja azt, hogy ez az egyház *anya*, aki a legelhagyatottabb gyermekét is épolyan szeretettel vonja keblére s annak jogos érdekeit éppen úgy védelmezi, mint a legelőkelőbbekét. Elsősorban a kálvinizmusnak,

aki már egy Wilberforceszal, egy Lincoln Abrahámmal ajándékozta meg a világot, nem szabad arról megfeledkeznie, hogy az *Úr a föld és annak teljessége* (24. Zs.) s azt senki nek embertársai megkárosításával, tönkretételével kisajátítani nem szabad. Tanuljuk meg már egyszer a sok álomba ringató, kellemes érzelmekben tobzódó áradozás helyett az ó testamenumi prófétáktól s az Idvezítőtől a nyers igazság férfias beszédét. Valamikor híres volt arról erdélyi anyaszentegyházunk, hogy Ambroziusokat (Keserüi D. János) Ezékieleket (Geleji) Jeremiásokat (Medgyesi) és Náthán prófétákat (Tofeus) adott a világnak, akik személyre és rangra való tekintet nélkül megállottak küldetésükben s akik életüket is elfogyasztották, csak hogy az egyházban, az államban és a társadalomban felragyogjon a nagy Isten dicsősége. Nemesak itt Erdélyben, hanem az egész közép-európai protestántizmusnak az életében sorsdöntő idők fognak nemsokára bekövetkezni. Napfényre kell jönnie annak, hogy mit választunk inkább: a kép-mutatással kendőzött haszonlesést és hazugságot, vagy az életet adó igazságot. Vigyázzunk, nehogy a gonosz szöllőművesek sorsára jussunk!

Valljuk be azonban azt is, hogy az egyháznak az a képe, amit eddig megrajzoltunk, legfennebb tiszteletet és csodálatot, de vonzalmat nem fog felébreszteni a lelkekben. Az igazság hirdetése, a törvényes rend, a meg nem alkuvó erkölcsi bátorság talán imponálni fognak a világ előtt, de mint egy szigorú fegyelmi renddel bíró iskolától, idegenkedve fog elfordulni tőle. Szükséges tehát, hogy a reformáció egyházát át, meg át hassa az új testamentum meleg, áldott szelleme, a Krisztus lelkéből áradó szeretet. Ez aztán az eddig felmutatott tulajdonságoknak mind valami életteljes, meleg színt fog adni. A tiszta tudomány nem száraz bölcsesség lesz, hanem jótékony napfény, melynek sugaránál kikél a hit, fejlődésbe szökken a ker. élet. Az egyházszervezet nem lesz bántó pedantéria, hanem közös engedelmesség a közös Atyának, közös munkamegosztás, megnyugtató védelem. Az igazság próféciája pedig nem a pusztulást hirdető ítélet szava lesz, hanem a mentő szereteté, amelyik éppen mint az Atyáé, azt bünteti, akit szeret s megostorozza, akit gyermekévé fogad. Enélkül a

reformáció egyháza szegény, e nélkül Pál apostol szerint: *semmi*.

Nines nagyobb felületesség, mintha valaki a reformáció terjedését a „hova tovább terjedő felvilágosodásból“ akarja magyarázni. Nem, ennek oka sokkal mélyebben keresendő. A lélek, a középkor sötét zsarnoksága, lelki rabsága alatt szynlödő lélek valami új, igazi életet adó szeretet után vágyott, S ezt az örök, megváltó szeretetet csak olyanok tudták közvetíteni, akiknek lelkéből ennek az emberileg elképzelhetetlen, mennyei szeretetnek ereje áradt. Luthernek a hajléka, a régi Augusztinus zárda, amit Böles Frigyes ajándékozott neki, olyan volt, mint egy ker. vendéglő, ahol az evangélium üldözöttjei hercegnőktől elkezdve a szegény megszökött apácákig békés, üdítő otthont találnak. Wittenberg tanácsa pedig már 1522-ben életbe lépteti az új társadalmi reformot, aminek egyik legofontosabb pontja a szegényekről való intézményes gondoskodás. Hogy mi volt Genf az üldözött francia reformátusok számára, mit jelentett Kálvin az ő vigasztaló, bátorító leveleivel, minden nemzeti egyházra és minden vívódó lélekre kiterjedő atyai gondoskodásával, azt részletezni felesleges. Annyi tény, hogy egyházunk elterjedésében óriási része van annak, hogy a genfi egyházzól el lehetett mondani: Szűkölködő nem vala közöttük.

És e nélkül a szeretet-programm nélkül akárhányszor ünnepeljük is, a reformáció munkája nem teljes. 1848-ban kiadja Wichern a jelszót: „Itt egy nagy kollektív munkáról, új reformációról van szó; az első reformáció a hit jegyében folyt le, ennek a Szeretet jelszava alatt kell végbemennie... És az egyháznak, ha fejéhez méltó akar lenni, minden belmissziói munkára rá kell ütnie azon kijelentés és elhatározás pecsétjét, hogy a belmisszió munkája *az én munkám*, mert nem csak a hit, hanem a szeretet is az enyém!“ Meg vagyok győződve, hogy csak is ez az indulat, ez az áldott irgalom fogja anyaszentegyházunknak ismét visszaadni régi tisztességét, ez fogja homlokára ismét visszatenni régen porba omlott királynői koronáját. A kezdeményező lépések megtörténtek nálunk is a női munkaerő felhasználása, munkába indítása által, de hol vagyunk még attól, hogy egész anyaszentegyhá-

zunk minden ekklézsiánk és iskolánk első sorban szeretetintézmény legyen, ahonnan Krisztus segítő keze nyúl ki minden elhagyott, romlásnak indult élet felé?

Ime a reformáció legnagyobb áldása, legszentebb feladatai: a reformáció egyháza. Nem az, óh még mindig nem az, amiben mi most élünk, hanem az, amelyik ott élt Isten szívében a világ fundamentumának felvettése előtt, amelyiknek eljövételében bízott az Úr, amelyiket mint egy ékes menyasszonyt látott alászállani az agg János apostol Pathmos szigetén. Alapjai régóta le vannak rakva, falai is épülgetnek, s haj, sok évszázadok viharai, háborúi hányszor megrongálták, hányszor ledöntötték. De ma, „*Isten hatalmas keze alatt*“ mintha ismét hallanánk Nehemiás próféta szavát: *Jer-tek, építsük meg Jeruzsálem kőfalait és ne legyünk többé gyalázatban!* (Neh. 2:17.) Hadd zengjen az Ige nemcsak a hivatalosak, hanem az egyszerű hivek ajkán — szívében is, hadd találja meg sok válsággal küzdő egyházunk a maga Krisztus lelkétől sugallt új élet- és munkarendjét, hadd emeljék fel prófétáink tiltakozó, intő szavukat minden emberi gög és sátáni indulat ellen s áradjon szét az új Lélek áldása köztünk, a megértő, menteni, megtartani kész szeretet! Álljon mindenki munkába, mert az élet rövid, az élet múlandó s jön, jön mindnyájunkhoz számadástételre, ítélet mondasra az ég felhőiből az isteni Mester! Boldog szolgálja az, akit talál Ő az ő tiszte szerint eselekedni!

Dr. Nagy Géza.

(Vége.)

<><>

A nők és az egyházi megbízatások.

A külföldi protestáns egyházakban már a közvéleményt, nálunk egyelőre csak a hivatalos egyházat foglalkoztatja a legutóbbi esztendőben az a kérdés, mi legyen azokkal a nőkkel, akik mind nagyobb számban keresik fel a theológiákat, ha a theologiai tanfolyamot szabályszerűen elvégezték? A férfiakkhoz hasonlóan az összes egyházi, tehát a papi hivatalra is feljogosítassanak vagy csak más gyülekezeti munkákra nyerjenek megbízást? A mi erdélyi református egyházunk legfőbb kormányzó testületét, az egyházkerületi közgyűlést éppen most foglalkoztatja ez a kérdés. Mire ezek a sorok napvilágot látnak, talán már ismeretes is lesz a közgyűlés döntése. Bizonyosan nem mindenki lesz azzal megelégedve. Lesznek, akik szűkkeblűnek, vaskalaposnak fogják nevezni egyházunkat, lesznek olyanok, akik túlságos liberálizmussal fogják megvédeni. Ezért szükségesnek tartjuk foglalkozni e kérdéssel, abban a reményben, hogy soraink rá fognak világítani arra, hogy egyházunk egyelőre sem többet, sem kevesebbet nem tehetett.

Amikor egy egyház, így a mi református egyházunk valamely lépését igazolni vagy kritizálni akarjuk, nem szabad felednünk egyfelől az alapot, amelyen az egyház felépült és a multat, amely az egyház háta mögött van. Mind a kettő természetesen a mi felfogásunk szerint nem egyenlő mértékben, irányt szab az egyház tovább haladásának.

Az egyház fundamentuma a Krisztus. Az a tisztelet, amellyel ma már az egyház ellenségei is viseltetnek e fundamentummal szemben, mindenki előtt elfogadhatóvá teszi, hogy az egyház minden kérdésben Jézust tekintse zsinórmértéknek. Nehezebben tudnak azonban megbarátkozni azal, hogy az egyház a hátamögött levő mult hatása alól olyan nehezen tudja, sőt a legtöbb esetben nemcsak, hogy nem tudja, de nem is akarja magát emancipálni. Pedig éppen a mi időnkben, amikor nemcsak a ruházzkodást, hanem — elmondhatjuk — a testi és szellemi élet egész területét a divat változó szeszélye uralja, az egyház a maga lassú mozgásával, konzervatív magatartásával az a szükséges fék, amely sok

meggondolatlan, veszedelmes lépéstől visszatarthatja és visszatartja az einberiséget még olyan területeken is, amelyek az egyháztól látszólag egészen idegenek. A történeti egyház soha sem szerette a nagy ugrásokat, a hirtelen változásokat. Mindig lassú, egyenletes lépésekben szokott haladni. Hozzátartozik ez a természetéhez. Elégedetlenkedjen, zúgólódjon emiatt a türelmetlenség, ezen változtatni nem lehet, sőt nézetem szerint nem is kell, mert sok áldás fakadt ebből a multban és fog fakadni a jövőben is.

Jézusnak nincs egyetlen nyilatkozata, amelyen kifejezetten állást foglalna a nők egyházi alkalmazásának kérdésében. Azonban ismerve a körülötte levő nőkhöz való viszonyát, ismerve evangeliumát, nem lehet kétségünk afelől, hogy Pál helyesen állapítja meg: „nincs zsidó, sem görög; nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő; mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban.“ (Galata levél 3. 28.). Ezt igazolja, hogy az első keresztyének között különböző egyházi hivatalokat viselhettek a nők. Arról nem tudunk, hogy lelkészi megbízatást nyertek volna, de úgy sejtjük, hogy nem voltak eltiltva az igehirdetéstől. Voltak prófétanők és az Irás sok olyan nőnek a nevét őrizte meg, akiknek házánál gyülekezetek voltak.

Ez a — meggyőződésünk szerint — egészen jézusi felfogás azonban az egyház tovább fejlődésében lassanként háttérbe szorult, diadalmaskodott a nőt lebecsülő antik és zsidó felfogás, amelynek ugyancsak Pál ad hangot, amikor egy másik levelében azt mondja: „a ti asszonyaitok hallgassanak a gyülekezetben, mert nincsen megengedve nekik, hogy szóljanak; hanem engedelmesek legyenek, amint a törvény is mondja.“ (I. Korinthusi levél 14. rész 34. vers.). Bár az apostol e megjegyzése bizonyos speciális körülményekre vonatkozott, mert ugyan e levelében azt mondja: „Minden asszony pedig, aki befedetlen fővel imádkozik vagy prófétál, megcsúfolja az ő fejét“ (11. rész 5. vers), mégis az egyházban a történelem folyamán ez a felfogás lett az uralkodó, aminek magyarázatát részben abban a világmegvető álláspontban találhatjuk, mely hosszú időn keresztül irányította az egyházat. Az egyházi atyák (kevés kivétellel) a nőt kevésre be-

csülik, a sátán kapujának, a romlásbavezető érzékiség megtestesítőjének tekintik. Természetes, hogy az egyház nemcsak nem engedi meg a lelkészi szolgálatban való részvételt, hanem olyan rendelkezéseket is hoz, amelyek a nőnek vallási téren való lebecsüléséről tanuskodnak. Egyik színódus például megtiltja a nőknek, hogy az úrvacsorai kenyeret csupasz kézzel érintsék.

A középkor második felében egyes reform mozgalmak, amilyenek a katharosok és waldensek, alkalmaznak női predikátorokat, sőt papnőket is. De a történeti egyház, dacára a női szenteknek és a Mária tisztelet egyre növekvő térhódításának, mindig a leghatározottabban állást foglalt ezekkel szemben. A boszorkánypörök mély bepillantást engednek a hivatalos egyháznak a nőket lebecsülő gondolkodásába.

A reformátorok megértőbb álláspontot foglalnak el a nőkkel szemben, aminek bizonyítéka, hogy sokat tettek a nőnevelés érdekében. Azonban a nők jogi helyzetén nem változtatott ez. Az egyház — amint egyik, a nőkérdéssel foglalkozó író megjegyzi — maradt továbbra is a férfiak egyháza. De a reformátorok még sem zárkoznak el oly mereven a nők egyházi megbízatása elől. Luther megengedi, hogy ahol a szükség parancsolja, nő is hirdethesse az igét. A szeretet munkának a végzésére később nőket is kezdenek alkalmazni. Nyilvánvaló, hogy feltartóztathatatlanul megindult a protestantizmus a nők egyházi emancipációja felé.

A 17. század 30-as éveiben már akad nő is, aki teológiát hallgat az utrechti egyetemen: Schürman Anna Mária. És a protestáns egyházakból kiszakadó kisebb vallásos alakulatok végbeviszik a nők teljes vallási és egyházi egyenlősítését, amennyiben női lelkipásztorokat is alkalmaznak a férfiakéhoz teljesen hasonló felhatalmazással.

Mindezeknek dacára az evangélikus és a református egyházban egészen a legújabb időkig alig változott a nők jogi helyzete. Pedig a modern női mozgalmak térfoglalása, a nőknek az egyház szeretet munkáiban való mind döntőbb jelentőségű részvétele, továbbá a női lelkipásztoroknak az angol nyelvű, különösen amerikai prot. egyházakban egyre növekvő száma mind erőteljesebben állította oda a követelést,

hogy az egyetemes papság elveinek végső konzekvenciájaként a nők előtt a lelkipásztori hivatal megnyitassék.

Mindössze annyi történt, hogy megnyérték a nők az aktív választói jogot bizonyos, rendesen a legalsóbb fokú, egyházi testületekben. Olyan formán, amiként a mi egyházi törvényeink szabályozzák.

A legújabb időben, különösen a világháború óta nagy lépéssel haladt előre a nők emáncipációjának kérdése a teljes megoldás felé. A protestáns egyházakban nem elvi harcok, hanem a gyakorlati élet végezte el ezt a munkát. Nálunk elvi harcokra nem volt szükség, mert hitelvi akadályai nincsenek a nőkérdés megoldásának. A tradíció, a fentálló törvények voltak az akadályok, amelyeken azért nem lehetett oly könnyedén keresztül lépni, mert mögöttük ott állott az egyház konzervativizmusa.

Ezen az akadályfalon azonban ma már réseket ütött az élet. A nőknek a kántortanítói teendők végzésére való alkalmazása úgy kultikus, mint adminisztrációnális téren, a nőképző középiskolák igazgatásában való részvétele (igazgatónő, előljárósági tag) az egyház kormányzói testületeibe való bejutással jogi téren idézett elő olyan változást, amelynek következtében csak a papi hivatal maradt egészen elzárva a nők előtt. De ennek elzártága is csak rövid ideig tartó lehet, mert azáltal, hogy az egyház hivatalosan alkalmazott női munkásai felhatalmazást nyertek az igehirdetésre (egyelőre a gyülekezeti istentisztelet kivételével), továbbá, hogy a theologiai fakultások kapui is megnyitultak a női hallgatók előtt, a gyakorlatban engedmény tétetett a nők javára ezen a téren is. Minél több nő végez, mint hivatalosan felhatalmazott, az egyház javára jó munkát, minél több nő kél a theologia tanulmányozásban nemes versenyre a férfiakkal, annál égetőbbé válik a nők hivatalos egyházi alkalmazásának a végleges rendezése. Ma már nem lehet kétséges, hogy ez a rendezés csak akkor lesz végleges, ha a nők a férfiakkal teljesen egyenlő jogokat nyernek az egyházban. Ha megnyerik az aktív választói jogot is és így presbiterek, kerületi képviselők, sőt lelkészek is lehetnek.

A külföldi evangélikus és református egyházak néme-

lyike már tett is elhatározó lépéseket ez irányban. Az elzászi és lotharingiai református egyházak zsinata 1924-ben úgy szabályozta a theológiát végzett nők alkalmazásának kérdését, hogy mint segédlelkésznek felhatalmazást nyerhetnek az összes lelkészi teendők végzésére, tehát gyülekezeti igehirdetésre és szakramentumok kiszolgáltatására is. Ez év folyamán Mühlhausenben már meg is kezdte az első segédlelkész működését, hír szerint nagyon biztató körülmények között. Thüringiában, Badenben, Hamburgban, Poroszországban konzervatívabb módon rendeztetett a női lelkészek alkalmazásának kérdése, amennyiben gyülekezeti igehirdetésre és szakramentum kiszolgáltatására felhatalmazást nem adtak.

A folyó évi őszi kerületi közgyűlés az erdélyi református egyházban is szabályozta a theológiát végzett nők egyházi alkalmazásának a kérdését. E sorok írásakor még csak a közgyűlés elé terjesztett javaslat ismeretes előttünk. E javaslat a konzervatívabb álláspontot juttatja kifejezésre, amennyiben a gyülekezeti igehirdetést és a szakramentumok kiszolgáltatását nem engedi meg a nőknek és őket csak mint segédlelkészeket alkalmazza.

Az elmondottakból az következne, hogy a kerületi gyűlés elé terjesztett javaslattal szemben állást foglaljunk és követeljük, hogy a nők a velük egyforma képesítésű férfiakkal teljesen egyenlő elbánásban részesüljenek. Azonban két okból kell elfogadnunk a javaslatot, amelyet — és ezt hangsúlyozni kívánjuk — csak átmenetinek tekintünk.

Helyeselnünk kell a javaslatot azért, mert a jelenleg még érvényben levő egyházi törvényeink teljes negligálása nélkül tovább menni nem lehetett. Mindaddig, amíg a törvényhozásunk nem szabályozza a nők jogi helyzetét az egyházban, míg az aktív és passzív választói jogot reájuk ki nem terjeszti és így a férfiakkal nem egyenlősíti, zavarokat, legalább is nehezen leküzdhető nehézségeket okozna az egyház életében, ha a női egyháztagok bizonyos csoportjával szemben más eljárást kellene tanusítani.

Másodszor helyeselnünk kell a javaslatot elvi — nem hitelvi — szempontból. És ez a második ok esik döntőbb súly-

lyal a mérlegre. *A mi női ideálunk: a háziasszony és az anya.* Mi ismerjük azokat a szociális okokat, amelyek a mai nőt arra kényszerítik, hogy az otthon falain kívül keressen magának elhelyezkedést. De a nő szociális nyomorának megoldását mi nem abban keressük, hogy a következményeit, hanem abban, hogy az okait szüntessük meg. Azzal, ha a nők előtt megnyitjuk a kaput az otthonon kívüli elhelyezkedésre, a nőkérdést nem oldottuk meg. Nem oldottuk meg, sőt nehezebbé tettük. Minél több nő veszi fel a kenyérharcot, az életfeltételek annál nehezebbé lesznek és annál kevesebb lesz a lehetősége, hogy a nők a családi otthonon belül tudjanak elhelyezkedni. Nem is tekintve arra, hogy ebben a kenyérharcban hosszú-hosszú időn keresztül — nem akarom azt mondani, hogy mindig — a nők lesznek a gyöngébb fél, a kiszákmányoltak. Aki a nőkérdést meg akarja oldani, azért lépjen sorompóba, hogy azok az akadályok, nehézségek, amelyek ma oly kilátástalanná teszik a nők nagy részére nézve a családi otthonon belül való elhelyezkedést, apránként megszűnjenek.

Az egyház, amely világosan látja azokat a nagy veszedelemeket, melyeket a modern női ideál uralomra jutása hoz magával a jelenben és áraszt ki különösen a jövőre, a gyakorlatban harcolni fog és harcol a maga női ideáljának érdekében. Ennélfogva bár hitelvi nehézségek nem állanak útjában annak, hogy az arra alkalmas és képesített nők az egyházi hivatalokba szabadon bejuthassanak, kénytelen korlátokat állítani, hogy csak éppen azok a nők jöjjenek az egyház hivatalos szolgálatába, akiket erre Istentől nyert képességük és hajlandóságuk szinte parancsoló módon kényszerít. Örömmel fogadja, sőt elvárja az egyház a nőktől, hogy munkájában segítségére jöjjenek. De hangsúlyozza, hogy annak a munkának, amelyet a nők az Isten országa érdekében végezhetnek, az igazi tere az otthon, a család. Csak azt a munkafelesleget kéri a nőktől, ami ezen felül megmarad. A mi egyházunk konzervatív magatartása nem a nők lebecsülésének, hanem megbecsülésének a kifejezője. Nem állítjuk azt, hogy a nők képtelenek a férfi munkájának elvégzésére, de állítjuk, hogy egy olyan munkateret adott nekik az Isten,

amelyen őket senki helyettesíteni nem képes. A nőknek ezt a munkaterét féltjük és védjük akkor, amikor szűkkeblűnek látszó módon a kifelé vezető utakat elzárjuk, legalább is megnehezítjük.

G. L.

AZ IGE FÉNYÉNÉL.

Feltámadunk.

(1 Kor. 15:51—58.)

Hogy halt meg Jézus a kereszten? Bocsánatot kért Istentől azok részére, akik halálra adták és a paradicsomot ígérte meg egy bűnbánó gonosznak. Milyen más nekünk, gyarló embereknek, a haláltusánk! Csupa aggodalom, félelem és szorongás az utolsó óránk.

A különbség oka az, hogy mi úgy vélekedünk a halálról, mint sötét, rettenetes, megsemmisítő végről, míg Jézus úgy viselkedett a kereszten, mint aki idegen világból éppen hazaérkezik: „Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet.“

Jézus halála és feltámadása bizonyíték és kezesség, hogy az igazi élet több, mint amit mi földi létünkben érzékelhetünk. Az igazi élet Istennél van eltéve számunkra s a neve: örökkévalóság.

Feltámadunk. Ez a gondolat évezredek óta foglalkoztatja az embereket. — Az ószövetségben már Jób feltette a kérdést: „Ha meghal az ember: vajjon feltámad-e?“

Mikor éppen egy-egy nyitott sírnál állunk, igaz, nehéz erre a töprengő kérdésre azt mondani, hogy: igen. Ám nekünk, keresztyéneknek bizonyosságunk van arról, hogy a halál csak fátyol, amit emberi kéz nem tud fellebbenteni s ami elválasztja a végest a végtelentől. De a végtelen valóság ott van mögötte, százszor áldottabb, boldogabb folytatásúl, mint amilyen ez a földi élet volt.

A régiek halhatatlansághite érzéki volt, az egyiptomiak gulákat építettek a holtak testének, hogy a léleknek legyen hová visszatérni; az amerikai indiánok boldog vadászmezőkre gondoltak odaát.

A Jób lelkében felvillant reménység meg inkább csak sejtelem volt, mint igazi hit: „Tudom, az én megváltóm él és

utoljára az én porom felett megáll és miután bőrömet meg-
rágják, testem nélkül látom meg az Istent.“

De mennyire más ez a reménység Krisztuson keresztül nézve. Halála előtt megjövendölte: „Az embernek fiát megfeszítik, de harmadnapon fel fog támadni.“ És sem a nehéz kő a síron, sem a pecsét, sem az őrség, se a sötétség hatalmai nem gátolhatták meg szavai beteljesülését. Feltámadott és magával vitte az örökéletbe az egész megváltott emberiséget. „Halál, hol van a fulánkod? Pokol, hol a te diadalmad? Hála legyen az Istennek, aki győzelmet adott a mi Urunk Jézus Krisztus által!“

A mi életünk története benne olvasható a patak életében. Messze sziklák titkos tövében ismeretlenül fakad a forrás. Valahol születik egy gyermek, egy család és egy baráti kör örömére, de milliók nem tudnak róla. A csecsemőből gyermek lesz, a gyermekből ifjú, az ifjúból férfi. Dolgozik fárad — s a végén megszűnik. De vajjon a hegyi patak élete megszűnt-e, amikor a folyó az óceánba ömlött? A folyót, igaz, többé nem tudjuk már megkülönböztetni az óceán vizétől, de azért megvan, él — csak beleolvadt a végtelen víztömegbe. Aki kimegy közülünk, innen, ebből az élethől, az Isten örökkévaló létének óceánjába olvadt bele és ez az ő élete beteljesülése. A gyászjelentés azt mondja, meghalt. De aki a Krisztus keresztjére nézett és ismeri a feltámadás evangéliumát, az tudja, hogy nincsen halál. Ami annak látszik, csak átmenet. Ez a halandó élet csak előcsarnoka annak az isteni életnek, amely az örökkévalóság.

Mi hát az örökkévalóság? Nem végnélkül való idő. Egészen más. Benne van az időben, de felette van az időnek, túl van rajta. Már az életünkben elkezdődik, de a teljes kibontakozása akkor történik meg, amikor már a Krisztus él bennünk. A forrás folyóvá szélesül és végül beleömlik a tengerbe, egy lesz vele, szétolvad benne. A gyermekből ifjú lesz, az ifjú férfiúvá nő, — s amikor egészen kialakult az életünk, hová nőhetiünk tovább? A Krisztus életébe, az örökéletbe. És akkor Isten gyermekei leszünk! Hozzá hasonlók. Ha csak annyira is, mint a tékép az ábrázolt országhoz, ha százezerszeresen kisebbek maradunk is, olyanoknak kell lennünk, mint ő. Így kezdődik el az örökélet az időben.

Ne gondolja senki, hogy a mi örökéletünk nem fontos Istennek. Végtelenül nagy ő, de éppen ezért a szeretete és érdeklődése is végtelenül nagy. Rég-rég, a kezdetnélküli örökkévalóság elején Isten elhatározta az embert és a világot. Olyan hosszú idő volt, hogy az évezredek is csak napok voltak benne. Hűség és erős kezek formálták a világot és

benne engem, az embert. Madách pogányúl, de gyönyörűen írja le, ahogy égitesteket görgetnek a mennyboltozat peremén Isten megszemélyesített csodaerői, világok mozdulnak, előkészületül az ember megteremtésének.

Mindez azért az 50—60—70 esztendőért ment volna végbe, amennyit egy ember él? Jézus a garancia, hogy nem! Ő él. Az ő öröktől örökig mindenre elégséges isteni élete 30 év keretei közé nem fér be, ezt a legszámítóbb ész is beláthatja. Már pedig Isten nem céltalanul és összefüggés nélkül támasztotta fel Krisztust halottaiból. Azt akarja, hogy vele mi is éljünk. Nemcsak azért teremtett, hogy aztán sorsunkra hagyjon. Ábrahám, Izsák és Jákob Istene nem a halottaké, hanem az élők Istene! Halál után is élünk a Krisztussal!

Ha egy családban meghal egy gyermek, születhetik helyébe más — és mégis az anya szíve emlékezik és visszagon-dol. Már pedig az Isten szeretete milliószor nagyobb egy ember-anyaénál. Róla sem lehet feltételezni tehát, hogy közöm-bösen átengedi gyermekeit a halálnak.

Elenyészően kicsinyek vagyunk mi emberek, de nem olyan kicsik, hogy Isten ne törődjék velünk. A betlehemi já-szolt a legdiadalmasabb élet áldott bölcsőjévé tette, a mi ki-csiny és szegény életünkkel is csodát tesz: többé és nagyobbá teszi, mint amennyit mi csak el is tudunk gondolni.

Majd, amikor a feltámadás trombitája megszendül! Mert feltámadunk.

Az lesz a teljesség. Addig csak álljunk erősen, buzgó-lkodván az Úrnak dolgában mindenkor, tudván, hogy a mi munkánk nem hiábavaló az Űrban.

M. A.

H I R E K.

OLVASÓINKHOZ!

Örömmel hozzuk lapunk olvasóinak és barátainak tudomására, hogy a Kálvinista Világ 1929. januárjától kezdve nagyobb terjedelemben és kétheti időközökben fog megjelenni. Erre a változtatásra az a cél készítette a kiadókat és a szerkesztőseget, hogy a terjedembővülés és a sűrűbb megjelenés által közelebb vigyék a mindennapi élet eseményeihez és az olvasók érdeklődéséhez a lap mondanivalóit. Eppen ezért most már önálló sajtószervvé alakul át a Kálvinista Világ, s többé nem Az Út melléklete gyanánt kerül forgalomba.

Iránykitűzése a régi marad: az intelligens református közösség számára kíván református és keresztyén életprogramot adni, az evangélium és Isten országa szempontjai szerint, mindössze változatosabb és elevenebb formákat keres, hogy mind többek és többek szívében kelthessen szeretetet a zászlajára írt nemes eszmények iránt. A megújult Kálvinista Világot dr. Nagy Géza fogja jegyezni felelős szerkesztőként, dr. Tuvaszny Sándor társszerkesztői közreműködésével.

Az erdélyi ref. egyházkerület közgyűlése. Egyházkerületünk nagy érdeklődéssel várt közgyűlése november 24., 25.

és 26. napjain 168 kerületi közgyűlési tag jelenlétében folyt le. Az első nap délelőttjének legkimagaslóbb pontja dr. Makkai Sándor püspök jelentése volt az elmúlt 15 hónap eseményeiről. A püspöki jelentés hölcs mélyrelátással tárta fel egyházunk külső és belső helyzetének képét, megállapítva, hogy noha mindenütt mutatkoznak örvendetes jelei az Isten lelke által ihletett életnek, még sok az elvégezni való. Legnagyobb a nehézség az iskolaügyekben, miután a magánoktatási törvény elviselhetetlen terheket ró a gyermekekre és az ifjúságra, anyagi nehézségeink pedig a tanárok és tanítók méltó és megfelelő javadalmasítását teszik problematikussá. Dicséretes volt híveink áldozatkészsége, akik az elmúlt évben rendes, rendkívüli adók és adományok címén mintegy 40 millió leit fordítottak egyházi intézményeink fedezésére és szükségjeink fedezésére. — A megüresedett főgondnoki állásokra a közgyűlés gróf Bánffy Miklóst, gróf Bethlen Györgyöt és dr. Visky Lászlót, az enyedi kollégium főgondnokául dr. Gazda Kál-

mánt választotta meg. Élénk vitára adott alkalmat az egyházkerület vagyongazdálkodásának és a szászvárosi kollégiumépület értékesítésének kérdése.

Magyar közéleti események. Erdélyi magyarságunk életében az utóbbi hetek alatt több nagyfontosságú esemény ment végbe. Október 28-án a királyhágómelléki református egyházkerület ünnepelte püspökének, Sulyok Istvánnak negyven esztendősi lelkesítő szolgálati évfordulóját, Nagyváradon.

— November hó 10—12 napjain az erdélyi magyar nőegyletek és jótékonyági alakulatok kongresszusa folyt le Kolozsváron, a Romániai Magyar Kisebbségi Nők Központi Titkárságának rendezésében. A kongresszus tanácskozási meggyőző erővel mutatták be magyar nőink öntudatát és munkakészségét.

— Pár nappal utóbb, nov. 18-án az unitárius egyház ik-

tatta hivatalába fényes ünnepek között új püspökét, dr. Boross Györgyöt, aki mellé munkatársul az egyh. ker. főjegyzői tisztségre dr. Varga Béla theol. tanárt választotta meg az unitárius főtanács-gyűlés.

— November 24—26 napjain a református egyház törvényhozó testületét, az egyházkerületi közgyűlést látja falai között Kolozsvár.

— S mindezek közben az új kormány által kitűzendő időben megtartandó választásokra készül elő Erdély magyarsága.

— Itt lehet megemlíteni végül, noha ez nem tisztán magyar ügy, hogy egyik magyar irodalmi közösség, az Erdélyi Helikon meghívására nov. 17-én Erdély szász írói felolvasó estét tartottak Kolozsváron, a magyar—német kulturális együttműködés érdekében. Viszonzásul a szászok meghívták a magyar írókat Brassóba egy irodalmi estre.